

## **Pelastetaan Suomen Luonto Ry:n lausunto: Hallituksen esitys muutoksista luonnonsuojelulakiin koskien uusiutuvan energian RED III –direktiiviä.**

Ympäristöministeriö esittää luonnonsuojelulakia muutettavaksi [seuraavasti](#):

Ehdotus 1: Säännös, jonka mukaan uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen ympäristövaikutukset ja Natura-arviointi olisi aina suoritettava yhdessä, mikä sujuvoittaisi näiden hankkeiden valmistelua.

Koemme, että Natura-arvioinnin ja ympäristövaikutusten arvioinnin laatiminen aina yhdessä on lähtökohtaisesti hyvä periaate. Tämä ei kuitenkaan saa estää myöhemmin suoritettavaa Natura-arviointia, mikäli saatavilla olevan uuden informaation perusteella Natura-arviointi koetaan myöhemmin tarpeelliseksi.

Ehdotus 2: EU:n luonnonsuojeludirektiivien kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvää erittäin tärkeän yleisen edun käsitettä tarkennettaisiin siten, että uusiutuvan energian hankkeet **aina** kuuluisivat sen piiriin. Tämän johdosta näille hankkeille voitaisiin myöntää poikkeus luonnonsuojelulain lajisuojeluun ja Natura 2000 -verkostoon liittyvistä säännöksistä, mikäli muut laissa säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Sivu 8. ”Pykälään lisättäisiin RED II -direktiivin 16 f artiklan edellyttämällä tavalla uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin, että uusiutuvan energian tuotantolaitosten suunnittelun, rakentamisen ja käytön, tällaisten laitosten verkkoon liittämisen, asiaankuuluvan verkon ja energiavarastojen katsotaan **olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta**. Tällöin komission lausuntoa pykälän voimassa olevan 3 momentin mukaan ei tarvittaisi edes niissä tilanteissa, joissa **hanke tai suunnitelma merkittävästi heikentäisi Natura -alueen suojelun perusteena olevaa luontodirektiivin liitteessä I mainittua ensisijaisesti suojeltavaa luontotyyppiä tai liitteessä II tarkoitettua ensisijaisesti suojeltavan eliölajin esiintymistä**. Valtioneuvoston olisi kuitenkin katsottava, että **hanke tai suunnitelma olisi pakottavasta syystä toteutettava**. Lisäksi hankkeella tai suunnitelmalla tavoitellun lopputuloksen **saavuttamiseen ei saisi olla vaihtoehtoista ratkaisua**”.

Lakiesitys, s. 10–11.

39 § - Luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen

-----  
Uusiutuvan energian tuotantolaitosten suunnittelun, rakentamisen ja käytön, tällaisten laitosten verkkoon liittämisen, asiaankuuluvan verkon ja energiavarastojen katsotaan **olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta**.  
-----

70 § - Eläinlajien rauhoitus

-----  
Mikäli uusiutuvan energian tuotantolaitosten rakentamisessa ja käytössä aiheutuu 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu seuraus, **sitä ei pidetä tahallisenä, jos kyseisen uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen ja toiminnan aikana on toteutettu asianmukaiset toimenpiteet tällaisen tappamisen välttämiseksi ja häiriöiden estämiseksi**.  
-----

83 § - Poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

-----  
Uusiutuvan energian tuotantolaitosten suunnittelun, rakentamisen ja käytön, tällaisten laitosten verkkoon liittämisen, asiaankuuluvan verkon ja energiavarastojen **katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta**.  
-----

**1. Katsomme, että käsitteen pysyvä käyttöönnotto kansallisessa lainsäädännössä on merkittävässä ristiriidassa Suomen ympäristönsuojelun perinteiden, ja luonnonsuojelullisten saavutusten ja tavoitteiden kanssa.** Lakimuutoksen hyväksyminen mahdollistaisi Natura 2000-verkoston, luonnonsuojelualueiden, kansallispuistojen, suojeltujen luontotyyppien, eliölajien sekä EU luontodirektiivin liitteessä IV mainittujen eliölajien suojelun vaarantamisen.

**2. Lakimuutoksen käyttöönnotto voisi johtaa myös EU:n [varovaisuusperiaatteen](#) rikkomiseen.** Tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa. Jos vaikutuksia luonnonsuojelulain tarkoittamiin erityisiin suojeluarvoihin ei ole riittävällä tavalla selvitetty, niihin mahdollisesti kohdistuvaa heikennystä ei siten voida sulkea pois luonnonsuojelulaissa ja sen soveltamista ohjaavassa luontodirektiivissä edellytetyllä *varovaisuusperiaatteen* mukaisella tavalla (esim. EU tuomioistuimen Waddensee-ratkaisu C-127/02, *Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee*).

Ratkaisussa KHO: 2019:160 selvennetään varovaisuusperiaatteen tulkintaa ja merkitystä [susireviiriin kohdistuvien] vaikutusten arvioinnissa:

”...laadittujen selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella jäi huomattava epävarmuus siitä, kuinka merkittäviksi ja laaja-alaisiksi osayleiskaavan mahdollistamien tuulivoimaloiden alueiden rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvat haitalliset vaikutukset muun ohella susien liikkumisen ja reviirien käytön kannalta muodostuvat. Kun lisäksi otettiin huomioon, että kysymys oli osayleiskaavasta, jota sai käyttää yleiskaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena, sekä rajalliset mahdollisuudet susien keskeisen elin- ja lisääntymisalueen huomioimista koskevien ehtojen asettamiseen lupamenettelyssä, osayleiskaavaa varten ei ollut laadittu sellaisia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja, joiden nojalla olisi ollut mahdollista luotettavasti arvioida sitä, oliko kaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden toteuttaminen sovitettavissa asianmukaisesti yhteen luonnonarvojen vaalimista koskevan yleiskaavan sisältövaatimuksen kanssa. Myöskään luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ollut laadittujen selvitysten perusteella mahdollista poissulkea. Osayleiskaava ei siten perustunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin.”

**3. Luonnonsuojelulakiin ei tule sisällyttää ’erittäin tärkeän yleisen edun’ käsitettä. Luonnonsuojelulaissa ei tule sallia poikkeuksia rauhoitettujen eläinlajien sekä eliölajien suojelun suhteen.** Nämä muutokset eivät ole myöskään tarpeellisia. Alla tuomme esille, miksi ’erittäin tärkeän yleisen edun’ - käsite ei peruslähtökohdiltaan sovellu käyttöön eikä ole tarpeellinen Suomessa.

Lähtökohta. EU:n RED III:n sisältämä ns. ’erittäin tärkeän yleisen edun [käsite](#)’ on lähtöisin Saksasta, jossa käsite sisällytettiin [Renewable Energy Act](#):iin (voimaantulo 1.1.2021). Lakimuutosten jälkeen, käsitteen periaatteet tulivat lainvoimaiseksi 28.7.2022 Saksassa. Käsite on Saksan uusiutuvan energian etujärjestön aloite, ja sen tavoitteena on uusiutuvan energian liiketoiminnan edistäminen. Saksassa käsitteen käyttöönnotto alkoi jo ennen Ukrainan kriisiä sekä energian saatavuuskriisiä. Saksan hallinto vei asian EU tasolle, ja periaate otettiin väliaikaisesti (30.6.2024 asti) käyttöön EU jäsenmaissa.

Parhaillaan tuulivoimasektorin etujärjestö WindEurope edistää käsitteen sisällyttämistä jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön. Ote WindEurope politiikkatavoitteista (maaliskuu-2024 [vuosiraportti](#)):

”Member States must transpose the permitting provisions of the Renewable Energy Directive by 1 July 2024, notably the “overriding public interest” principle. Member States should also clearly define steps and timelines within the administrative services involved to ensure that all relevant permits are

*delivered within the 2-year deadline for onshore wind and 3-year deadline for offshore wind". "Member States must proactively engage in spatial planning and remove constraints to wind deployment with a view of accelerating permitting in all suitable areas".*

**Suomen lainsäädännön tulee perustua kansallisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin, ei etujärjestöpainotuksiin.** Käsitteen sisällyttämisen tavoite on heikentää sidosryhmien perusteltuja hallinto-oikeuskanteita, kuten todetaan etujärjestö WindEuropen [raportissa](#): *"Europe has turned a corner on the permitting of new onshore wind farms. In 2023 it awarded more permits than the years before. This is mainly thanks to the new EU rules. A key element in the new rules is Overriding Public Interest which applies when projects get challenged in court."*

**Käsitteen peruseriaatteeseen kuuluu, että uusiutuva energia asetetaan aina etusijalle muihin näkökohtiin, kuten luonnonsuojeluun ja erityisesti Natura 2000-verkoston liittyviin monimuotoisuus näkökulmiin nähden, kunnes saavutetaan hiilineutraalius.** Suomen tavoite on olla hiilineutraali jo vuonna 2035 - käsitteen pysyvä sisällyttäminen Suomen lainsäädäntöön ei ole tästä näkökulmasta tarpeellista.

EU:n uusiutuvan energian uudistettu tavoite on 42.5 % vuoteen 2030 mennessä, ja laajempaan tavoitteeseen on saavutettava 45 % taso. Suomen vastaava kansallinen tavoite on yli 50 %. Suomessa uusiutuvan energian osuus energian kulutuksesta oli jo 42 % vuonna 2022, ja on nousussa. Myöskään tästä näkökulmasta katsottuna, käsitteen tuominen Suomen lainsäädäntöön ei ole tarpeellista.

Uusiutuvan energian tuotanto on kasvanut merkittävästi, ja sen rakentamisen tavoitteet ovat ajan myötä muuttuneet. Suomi on ollut Euroopan nopeimmin kasvava tuulivoimamarkkina. Lähtökohtana ei ole enää ensisijaisesti kotimaisen vihreän siirtymän tai energiaomavaraisuuden saavuttaminen, vaan enenevässä määrin sähkö-vetyliiketoiminnan rakentaminen palvelemaan vientisektoria, esimerkiksi Saksaa, jonka vihreän vedyn tuontitarve on arvioitu olevan noin 70 %. Huomionarvoista on myös se, että sähkö-vetyliiketoimintaa Suomessa harjoittavat pääsääntöisesti ulkomaisessa omistuksessa olevat yhtiöt. **Suomen kansallisen luonnonsuojelulain periaatteiden rikkomisen mahdollistaminen 'erittäin tärkeän yleisen edun periaatteen' nimissä tällaisen liiketoiminnan edistämiseksi, on eettisesti erittäin kyseenalaista.**

**4. Uusiutuvaa energiaa ja sen vaatimaa infrastruktuuria ei tule lainsäädännössä nostaa erityisasemaan suhteessa muihin ilmastotoimiin, energiateknologioihin ja maankäyttömuotoihin. 'Erittäin tärkeän yleisen edun' -käsitteen sisällyttäminen lainsäädäntöön olisi ristiriidassa Suomen hallitusohjelman, ilmasto- ja energiapolitiikan sekä EU vaikuttamisen tavoitteiden kanssa.** Käsitteen sisällyttäminen koskemaan uusiutuvaa energiaa ei edistä teknologianeutraaliutta, vaan asettaisi uusiutuvan energian aina etusijalle muuhun puhtaaseen energiaan nähden. Esimerkiksi UNECE:n [mukaan](#) ydinvoiman elinkaaripäästöt ovat pienemmät kuin aurinko-, vesi, ja tuulivoimalla, vaikka laskelmassa ei huomioida hajautetun uusiutuvan energian aiheuttamaa metsäkatoa ja hiilipäästöjä.

Suomi on päättänyt ajaa teknologianeutraalia lähestymistapaa EU:n 2040-ilmastopakettissa ja pyrkiä parantamaan ydinvoiman suotuisaksi luokittelua EU-sääntelyssä (viittaus: TEM Perusmuistio 5.2.2024, EU/381/2024-TEM-2, Teknologianeutraalin energiapolitiikan edistäminen EU:ssa; ennakkovaikuttaminen). Ote perusmuistiosta: *"Suomi pitää erittäin tärkeänä teknologianeutraalia energiapolitiikkaa Euroopan unionissa. Eri politiikka-alojen toimien, jolla on merkitystä energian tuotantoon tai käyttöön, tulisi perustua teknologianeutraaliuteen. Suomi painottaa, että ydinenergiaa tulisi käsitellä EU:n tiedonannoissa, strategioissa, tavoitteissa, rahoitusohjelmissa ja lainsäädäntötyössä tasaveroisesti muiden päästövähennyskeinojen ja puhtaiden energiantuotantomuotojen kanssa"*.

**5. Katsomme myös, että lakiehdotusta ei ole riittävän täsmällisesti määritelty**, esimerkiksi miten määritellään pakottava syy, kansanterveydellinen tarve, tai vaihtoehdottomuus. Lakiehdotus jättää liikaa tulkinnanvaraa ja on herkkä poliittiselle vaikuttamiselle. Kansanterveyden sisällyttäminen lakiehdotukseen ei vaikuta perustellulta, sillä maatuulivoimatuotanto on johtanut paikallisella tasolla kansanterveydellisiin ongelmiin (meluhäiriöt).

Riikka Rajalahti, Pelastetaan Suomen Luonto Ry, 20.3.2024